

Innspill til stortingsmelding om seksuell trakassering

Redd Barna ønsker å komme med innspill til regjeringens arbeid med Stortingsmeldingen om seksuell trakassering. Redd Barna mener arbeidet med Stortingsmeldingen er svært viktig og er glade for at regjeringen selv har understreket at sentrale oppvekstarenaer for barn og ungdom, som skole, kultur- og fritid, samt digitale arenaer, er gitt prioritet i arbeidet med stortingsmeldingen.

Redd Barna vil særlig understreke at det er positivt og viktig at Kunnskapsdepartementet har en sentral rolle i utarbeidelsen av meldingen og de tilhørende tiltakene, nettopp fordi det er i skolen alle barn og ungdom er store deler av oppveksten sin.

Redd Barna arbeider nasjonalt og internasjonalt for oppfyllelse og overvåking av barns rettigheter som nedfelt i FNs barnekonvensjon. Redd Barnas norgesprogram arbeider for styrking av barns rettigheter i Norge, og overvåker brudd på barnerettighetene med spesielt vekt på barn og unge som lever i sårbare livssituasjoner.

Som en barnerettighetsorganisasjon arbeider vi for å sikre at alle barn skal få innfridd sin rett til beskyttelse mot mobbing, vold og seksuelle overgrep jf. barnekonvensjonen artikkel 19. Vi er særlig opptatt av tiltak som kan bidra til forebygging, og vi arbeider spesielt for å styrke elevens rett til et trygt og godt skolemiljø.

Redd Barna er pådriver for barns rett til å bli hørt, i tråd med FNs barnekonvensjon artikkel 12. Redd Barna oppfordrer departementet til å involvere barn og unge i arbeidet med stortingsmeldingen gjennom innhenting av deres stemmer både om deres erfaringer og hvilke tiltak de mener bør iverksettes.

Gi barne- og ungdomsperspektivet prioritet

Redd Barna mener at det er viktig å prioritere barn og ungdom i stortingsmeldingen om seksuell trakassering.

Seksuell trakassering blant barn og unge er utbredt. Ungdata fra 2022 viser at seksuell trakassering rammer mange unge. En god del svarer også at de opplever uønsket seksuell beføling, ryktespredning og verbal trakassering. Det er jenter som opplever mer av dette enn gutter, men det finnes også en del gutter som blir utsatt for seksuell trakassering. Når det gjelder fysiske former for trakassering kan dette grense opp mot seksuelle overgrep og krenkelser og kan straffes etter straffeloven.

Barn og unge har rett til kunnskap om sin rett til beskyttelse mot seksuelle krenkelser og overgrep. Kunnskap er viktig for å kunne fortelle om opplevelser og for å kunne si ifra for å hindre at trakassering og/ eller seksuelle krenkelser eller overgrep skjer.

Å gi barn kunnskap om kropp, grenser og seksualitet, og vold og seksuelle overgrep, bidrar til bedre kunnskap om hva seksuell trakassering er, og de får bedre forståelse for egne og andres grenser og at terskelen blir lavere for å reagere dersom de ser at noen utsettes for seksuell trakassering eller annen grenseoverskridende adferd. Det er også viktig kunnskap for at barn skal fortelle voksne, dersom de utsettes for seksuell trakassering eller andre former for overgrep.

Redd Barna er særlig opptatt av at lærerne må rustes til å gi barn opplæring om seksuell trakassering og overgrep. Redd Barnas egen spørreundersøkelse blant lærere fra 2020 viser at lærerne opplever tydelige mangler i både opplæring og verktøy.⁶

Elever selv mener at de ikke får god nok seksualitetsundervisning i skolen og ønsker seg mer kunnskap. Hele 7 av 10 elever rapporterte at de ønsket seg mer seksualitetsundervisning i skolen, og halvparten av elever syns ikke kvaliteten på seksualitetsundervisningen i skolen var god nok⁷. Elever ønsker å lære om samtykke, om hva som er forskjell på sex og seksuelle krenkelser og overgrep. Unge etterlyser videre åpne og ikke-dømmende samtaler om pornografiens påvirkning, og hva som er lov og ikke lov på nettet, når det gjelder deling av intime bilder. Redd Barna er opptatt av at opplæringen må bidra til at unge selv reagerer når de er vitne til seksuell trakassering, og at de blir bevisste på egen atferd, og at de vet at voksne har et ansvar for å beskytte dem dersom de føler seg krenket og/eller er utrygge i skolen.

Redd Barnas eget notat, *Hvordan forventer de at man skal ta dette på strak arm, uten opplæring?*, viser at framtidige lærere etterlyser mer kunnskap og handlingskompetanse i sine undervisningsfag, og at de etterlyser mer undervisning om kjønn og seksualitet i opplæringen.⁸

Redd Barna mener:

- Det må sikres at alle elever får helhetlig seksualitetsundervisning
- Det må på plass bedre og mer systematisk kunnskap om seksualitet, vold og overgrep i hos alle profesjonsutdanninger som skal møte barn i sitt arbeid, og kunnskap om hvordan forebygge.
- Det er behov for tiltak for å styrke skolens arbeid med å sikre alle barn et trygt og godt læringsmiljø, slik at det er gode tiltak på både forebygging og håndtering av seksuell trakassering i skolen
- Ansatte i barnehagen og skolen må få den kompetansen de trenger til å vite hvordan de skal følge opp, snakke med og hjelpe barn de er bekymret for.

⁶ Reddbarna.no <https://www.reddbarna.no/aktuelt/laerere-mangler-verktoy-for-a-fange-opp-overgrep/>

⁷ Sex og Samfunn (2022) *Seksualitetsundervisning i skolen. En kartlegging av elevers og læreres erfaringer og ønsker.*

⁸ Redd Barna 2023: [Lærerstudenters perspektiver på seksualitetsundervisning.pdf](#)

- Det må sikres at lærerutdanninger har kompetanse og ressurser som er nødvendig for å sikre at framtidige lærere får god kunnskap om seksualitet, vold og overgrep, samt få inn begrepet *Helhetlig seksualitetsundervisning* inn i rammeplanene

Stortingsmeldingen må bygge på kunnskap om barn og unges digitale hverdag

For at Stortingsmeldingen og tilhørende tiltak skal treffe barn og unge direkte, er det nødvendig å ta høyde for at barn og unges hverdag er digital, og at det utvikles gode tiltak for å forebygge seksuell trakassering mellom jevnaldrende på digitale arenaer. Barn og unge selv må bli hørt og ha innflytelse i utarbeidelsen av planer og tiltak. Dette er nødvendig for å få innsikt i utfordringsbildet, og for at de forebyggende tiltakene skal treffe og oppfattes som relevante av barn og unge selv. Videre bør stortingsmeldingen også bidra til å styrke øvrige strategier og tiltak, for å sikre at alle barn har en trygg digital hverdag.

Redd Barna mener:

- Skolens arbeid med å skape et godt og trygt læringsmiljø må ha et fokus på nettrelaterte krenkelser mellom elevene
- Pornografi som tema bør være en del av helhetlig, alderstilpasset seksualitetsundervisning. Undervisningen bør skape refleksjon om hvordan pornografi kan påvirke seksualitet, syn på samtykke, relasjoner og kjønnsroller. Helhetlig seksualitetsundervisning, inkludert hvordan lærere skal snakke med barn og unge om porno, må være del av landets lærer- og lektorutdanninger.
- Det er nødvendig å ansvarliggjøre netttaktører, slik at plattformer ikke blir en frisone for seksuell trakassering. Sørge at den nasjonale implementeringen av Digital Service Act (DSA), bidrar til bedre vern av barn, både mot ulovlig innhold, samt sikre barn bedre vern mot kommersielt press
- Redusere kroppspress og seksualisering, gjennom å styrke lovverket og tilsynsordninger som skal beskytte barn mot kommersielt press.
- Økt satsing på å bekjempe produksjon, besittelse og spredning av dokumenterte overgrep mot barn over nett, både nasjonalt og internasjonalt
- Kommunale tiltaksplaner for å forebygge vold og seksuelle overgrep må ha et fokus på nettrelaterte krenkelser, og det kommunale kriminalitetsforebyggende arbeidet må på sikt rettes mot barn også under 13 år, da barn er særlig sårbare for å bli utsatt for nettkriminalitet i stadig yngre alder. Det er behov for tiltak for å tydeliggjøre ansattes ansvar og plikt til å ivareta barns rettigheter på nettet, slik de er beskrevet i den generelle kommentaren.
- Det er behov for egne tiltak og aktiviteter som adresserer nettrisikoen konkret, som blant annet er beskrevet i strategien, [Forebygging og bekjempelse av internettrelaterte overgrep mot barn](#) Nasjonal strategi for samordnet innsats (2021–2025).
- [Direktoratsgruppen](#)⁹ som jobber med å lage en handlingsplan basert på strategien, Rett på nett, må ha særlig fokus på barns rett til barns beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep.

⁹ <https://www.medietilsynet.no/om-medietilsynet/pagaende-prosjekter-og-utredninger/nasjonalt-strategi-for-trygg-digital-oppvekst/>

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten må styrkes

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten er en unik helsefremmende og forebyggende tjeneste som møter barn, ungdom og familier. Tjenesten skal bidra til å forebygge og avdekke vold og seksuelle overgrep mot barn, gi opplæring om seksuell helse i skolen og være et lavterskeltilbud som gir hjelp, veiledning og støtte. Redd Barna mener det må sikres tilstrekkelig øremerkede midler for at helsestasjon og skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig for alle barn, ungdom og familier, uavhengig av hvor i landet de bor. Derfor må det sikres gode rammer og ressurser til å kunne ivareta og følge opp retningslinjene for tjenestene.¹⁰ En Sintef-rapport fra 2020 avdekket at det er en helsesykepleiermangel på 2078 årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, sammenlignet med Helsedirektoratets anbefaling.¹¹ Det ble gjort viktige prioriteringer for å styrke tjenesten i budsjettet for 2023. Den påbegynte styrkingen må fortsette. Redd Barna er fortsatt bekymret for at det ikke utdannes nok helsesykepleiere til å dekke fremtidens behov.

Redd Barna mener:

- Det er fortsatt et stort behov for flere utdanningsplasser for helsesykepleiere og det er en stor oversøkning til studiene.¹²
- Det er viktig å få på plass kandidatmåltall for utdanning av helsesykepleiere. Dette målet sier hvor mange helsesykepleiere utdanningsinstitusjonene har plikt til å utdanne og vil være et viktig virkemiddel for å sikre stabil rekruttering.
- Det er avgjørende å tilføre utdanningsinstitusjonene tilstrekkelig midler.
- Det er behov for en flerårig plan for å styrke skolehelsetjenesten og helsestasjonstilbudet som omfatter både budsjettet til kommunene gjennom konkrete midler og mer ressurser til utdanningsinstitusjonene.

Ta gjerne kontakt for utdypende innspill til deres viktige arbeid med Stortingsmeldingen.

Med vennlig hilsen,

Redd Barna

Thale Skybak

Seksjonsleder

Ane Lindholt

Spesialrådgiver beskyttelse

¹⁰ <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

¹¹ Eva Lassemo og Line Melby: [Helsesykepleiere i helsestasjons- og skolehelsetjenesten](#). Sintef-rapport, 2020.

¹² Eva Lassemo og Line Melby: [Helsesykepleiere i helsestasjons- og skolehelsetjenesten](#). Sintef-rapport, 2020.